

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PAOLO MENGOZZI
6 päivänä marraskuuta 2013¹

Asia C-190/12

**Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company
vastaan
Dyrektor Izby Skarbowej w Bydgoszczy**

(Ennakkoratkaisupyyntö – Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczy (Puola))

Sijoittautumisvapaus — Pääomien vapaa liikkuvuus — EY 56, EY 57 ja EY 58 artikla —
Oikeushenkilöiden tulovero — Unionin ulkopuolisten valtioiden alueelle sijoittautuneille
sijoitusrahastoille maksetut osingot — Vapautus

I Johdanto

1. Tällä ennakkoratkaisupyyntöllä Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczy (Bydgoszczin voivodikunnan hallinto-oikeus, Puola) pyrkii selvittämään, onko unionin ulkopuolisissa valtioissa sijaitseville sijoitusrahastoille maksettujen osinkojen ja Puolaan sijoittautuneille sijoitusrahastoille maksettujen osinkojen välinen erilainen verokohtelu yhteensopivaa pääomien vapaan liikkuvuuden kanssa.
2. Pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat sijoitusrahasto Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company (jäljempänä pääasian kantaja), jonka kotipaikka on Yhdysvalloissa, ja Dyrektor Izba Skarbowa w Bydgoszczyn (Bydgoszczin verotoimiston johtaja). Asia koskee sitä, että veroviranomainen kieltäytyi toteamasta ja palauttamasta vuosina 2005 ja 2006 liikaa maksettua kiinteämääräistä yhteisöveroa, jota oli maksettu pääomayhtiöiden, joiden kotipaikka on Puolan alueella, pääasian kantajalle jakamista osingoista kannetun veron muodossa.
3. Tarkemmin sanottuna pääasian kantaja vaati joulukuussa 2010 veroviranomaiselta osingoista liikaa maksetun kiinteämääräisen yhteisöveron palauttamista. Kyseisiin osinkoihin oli sovellettu 15 prosentin verokantaa noudattaen yhteisöverosta 15.2.1992 annetun lain (ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych) (jäljempänä yhteisöverolaki) 22 §:n 1 momenttia luettuna yhdessä kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn [Puolan] kansantasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välisen, Washingtonissa 8.10.1974 allekirjoitetun sopimuksen (Umowy między Rządem [Polskiej] Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o uniknięciu podwójnego opodatkowania i zapobieżeniu uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu, jäljempänä vuoden 1974 verosopimus) 11 artiklan 2 kappaleen b kohdan kanssa.

¹ — Alkuperäinen kieli: ranska.

4. Tämä vaatimus hylättiin 2.5.2011 tehdyllä päätöksellä sen perusteella, ettei pääasian kantaja Yhdysvalloissa rekisteröitynä sijoitusrahastona täyttänyt yhteisöverolain 6 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettuja vapauttamisen ehtoja. Kyseisen kohdan mukaan verosta vapautettuja ovat ainoastaan sijoitusrahastot, joiden toiminnan perustana ovat sijoitusrahastoista 27.5.2004 annetun lain (ustawy o funduszach inwestycyjnych) (jäljempänä sijoitusrahastoista annettu Puolan laki) säännökset.²

5. Dyrektor Izba Skarbowa w Bydgoszczyn vahvistettua tämän päätöksen 6.10.2011 pääasian kantaja nosti kumoamiskanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa.

6. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on huomauttanut yhtäältä, että pääasian kantajan tekemät sijoitukset ovat muodoltaan niin sanottuja portfoliosijoituksia, eivätkä sen yhtiöiden pääomasta hankkimat osuudet anna sille vaikutusvaltaa mainittujen yhtiöiden hallinnossa, ja toisaalta, ettei puolalaisille sijoitusrahastoille automaattisesti myönnetä henkilökohtaista vapautusta, vaan niiden on noudatettava vaatimuksia, joista säädetään sijoitusrahastoista annetussa Puolan laissa. Se pohtii myös, eikö verovapautuksen ja viimeksi mainitun lain säännösten välisen läheisen yhteyden vuoksi olisi syytä soveltaa sijoittautumisvapautta eikä pääomien vapaata liikkuvuutta.

7. Mikäli viimeksi mainittua vapautta kuitenkin sovelletaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii yhteisöverolaisissa säädetyn vapautuksen rajallisen soveltamisalan soveliaisuutta. Se toteaa erityisesti, että mahdollinen rajoitus voisi olla oikeutettu verovalvonnan tehokkuuden takaamisen tarpeen perusteella, koska verovapautuksen myöntämisen edellyttämät tiedot, jotka koskevat rahastojen sääntöjä ja toimintasääntöjä, eivät kuulu tietojenvaihtomenettelyjen soveltamisalaan.

8. Näin ollen Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczy on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Sovelletaanko EY 56 artiklan 1 kohtaa (josta on tullut SEUT 63 artikla) sellaisten jäsenvaltion säädösten soveltamisen sallittavuuden arviointiin, joissa tehdään ero verovelvollisten oikeudellisen tilanteen perusteella siten, että niissä myönnetään sijoitusrahastolle, jolla on kotipaikka Euroopan unionin jäsenvaltiossa, yleisen henkilökohtaisen vapautuksen mukaisesti vapautus kiinteämääräisestä yhteisöverosta sen saamien osinkojen osalta, kun taas verotuksellisesti Yhdysvalloissa asuvalle sijoitusrahastolle ei myönnetä tällaista vapautusta?

2) Voidaanko sellaisten rahastojen, joiden kotipaikka on unionin ulkopuolisessa valtiossa, ja rahastojen, joiden kotipaikka on Euroopan unionin jäsenvaltiossa, erilaista kohtelua, josta säädetään yhteisöveron alalla myönnettävää henkilökohtaista vapautusta koskevassa kansallisessa lainsäädännössä, pitää oikeutettuna EY 58 artiklan 1 kohdan a alakohdan valossa luettuna yhdessä EY 58 artiklan 3 kohdan kanssa (joista on tullut SEUT 65 artiklan 1 kohdan a alakohhta luettuna yhdessä SEUT 65 artiklan 3 kohdan kanssa)?”

9. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet pääasian kantaja, Puolan, Saksan, Espanjan, Ranskan, Italian ja Suomen hallitukset sekä Euroopan komissio. Näitä asianosaisia – lukuun ottamatta Italian ja Suomen hallituksia – kuultiin 5.9.2013 pidetyssä istunnossa.

2 — Huomattakoon, että 25.11.2010 hyväksytyn, 1.1.2011 voimaan tulleen lain johdosta vapautusta sovelletaan myös Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai muussa Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvassa valtiossa sijaitseviin sijoitusrahastoihin, jos ne täyttävät yhteisöverolain 6 §:n 1 momentin 10 a kohdassa luetellut edellytykset.

II Oikeudellinen arviointi

A Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys: pääomien vapaan liikkuvuuden soveltaminen

10. Vaikka ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen sanamuoto koskee ainoastaan EY 56 artiklaa, ennakkoratkaisupyynnön päätöksen perusteluista, sellaisina kuin ne esitetään tiivistetysti tämän ratkaisuehdotuksen 6 kohdassa, käy ilmi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, olisiko yhteisöverolaissa säädetyn osinkojen verovapauden ja sijoitusrahastojen Puolan markkinoille pääsyn edellytysten, joita säännellään sijoitusrahastoista annetulla Puolan lailla, välisen läheisen yhteyden vuoksi pääomien vapaan liikkuvuuden sijaan sovellettava sijoittautumisvapautta.

11. Pääasian kantaja, Saksan ja Italian hallitukset sekä komissio katsovat, että asiassa sovelletaan pääomien vapaata liikkuvuutta,³ kun taas Puolan hallitus väittää, että asian kannalta merkityksellisiä ovat pikemminkin joko sijoittautumisvapaus tai palvelujen tarjoamisen vapaus. Viimeksi mainitun vapauden kannalta ja viitaten tuomioon asiassa Fidium Finanz⁴ Puolan hallitus katsoo, että koska se, että sijoitusrahastot tarjoavat puolalaisten yhtiöiden osakkeita, on rahoituksen välittäjän palvelutoimintaa tai varainhoitoon liittyvää palvelutoimintaa, se, ettei yhteisöverolain 6 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettua verokannustinta voida käyttää, vaikuttaa unionin ulkopuolisten valtioiden alueelle sijoittautuneisiin rahastoihin.

12. Omasta puolestani en usko, että pääomien vapaan liikkuvuuden soveltaminen voitaisiin perustellusti kyseenalaistaa.

13. Tässä yhteydessä on ennen kaikkea otettava huomioon pääasiassa riidanalaisen lainsäädännön tavoite. Kyseinen lainsäädäntö ei koske unionin ulkopuolisten valtioiden sijoitusrahastojen edellytyksiä päästä jäsenvaltioon, tässä tapauksessa Puolan tasavallan, markkinoille, vaan siinä säädetään kyseisten rahastojen tulojen verokohtelusta.

14. Tämä yksinkertainen toteamus riittää mielestäni perusteeksi torjua palvelujen tarjoamisen vapauden soveltaminen.

15. Toisin kuin tilanteessa, joka johti tuomioon edellä mainitussa asiassa Fidium Finanz, jossa Saksan viranomaiset olivat kieltäneet sveitsiläiseltä yhtiöltä ammattimaisen luotonannon saksalaisille asiakkaille, koska sillä ei ollut tällaisen toiminnan – jonka unionin tuomioistuin katsoi kuuluvan palvelujen tarjoamisen vapauden soveltamisalaan – edellyttämää toimilupaa,⁵ yhteisöverolain 6 §:n 1 momentin 10 kohdassa säädetyn verovapautuksen epääminen unionin ulkopuolisten valtioiden sijoitusrahastoilta, jotka saavat puolalaisten yhtiöiden maksamia osinkoja, ei estä kyseisten taloudellisten toimijoiden pääsyä Puolan markkinoille.

16. Sijoittautumisvapauden ja pääomien vapaan liikkuvuuden välisestä rajanvedosta muistutettakoon, että osinkojen verokohtelu voi kuulua sekä ensin mainittua vapautta koskevan EY 43 artiklan että viimeksi mainittua vapautta koskevan EY 56 artiklan soveltamisalan piiriin.⁶

3 — Huomattakoon, että Espanjan, Suomen ja Ranskan hallitukset eivät ottaneet nimenomaisesti kantaa ensimmäiseen kysymykseen vaan vastasivat kaikki yksinomaan toiseen kysymykseen pääomien vapaan liikkuvuuden kannalta.

4 — Asia C-452/04, tuomio 3.10.2006 (Kok., s. I-9521).

5 — Tuomio edellä alaviitteessä 4 mainitussa asiassa Fidium Finanz (2 ja 45–47 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei Sveitsin oikeuden mukaan perustettu yhtiö – oikeushenkilö, jonka kotipaikka on kolmannessa valtiossa – voi vedota palvelujen tarjoamisen vapauteen.

6 — Ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-436/08 ja C-437/08, Haribo Lakritzen Hans Riegel ja Österreichische Salinen, tuomio 10.2.2011 (Kok., s. I-305, 33 kohta); asia C-310/09, Accor, tuomio 15.9.2011 (Kok., s. I-8115, 30 kohta) ja asia C-35/11, Test Claimants in the FII Group Litigation, tuomio 13.11.2012, 89 kohta.

17. Lisäksi unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus todeta, että pääasiassa tarkoitettuna kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jonka soveltaminen ei riipu siitä, kuinka suuren osan osinkoja saava yhtiö omistaa osinkoa jakavasta yhtiöstä, voi kuulua sekä EY 43 artiklan että EY 56 artiklan soveltamisalaan.⁷

18. Unionin tuomioistuin katsoi aivan viime aikoihin asti unionin ulkopuolisesta valtiosta peräisin olevien eli ”ulkomailta maksettavien osinkojen” – toisin sanoen osinkojen, jotka unionin ulkopuolisessa valtiossa oleva yhtiö on maksanut jäsenvaltion alueelle sijoittautuneelle henkilölle – verokohtelusta, ettei tällainen henkilö voi vedota EY 56 artiklaan, jos pääasian tosiseikat osoittivat, että sillä oli osakkuuksia, jotka antoivat sille selvän vaikutusvallan kyseisen unionin ulkopuolisessa valtiossa olevan yhtiön päätöksiin.⁸ Mainitun kaltaisessa tilanteessa oli toisin sanoen sovellettava ainoastaan sijoittautumisvapautta. Kyseinen henkilö ei voinut kuitenkaan vedota sijoittautumisvapauteen, koska on selvää, ettei perustamissopimuksessa määrätä sen soveltamisalan laajentamisesta koskemaan suhteita unionin ulkopuolisten valtioiden kansalaisten kanssa.⁹ Käytännössä tällaisten omistusosuusien omistaja ei siten voinut vedota kumpaankaan liikkumisvapauteen.

19. Unionin tuomioistuin on suuren jaoston kokoonpanossaan muuttanut tätä näkemystä edellä mainitussa asiassa *Test Claimants in the FII Group Litigation* 13.11.2012 antamassaan tuomiossa. Se katsoi, että – siltä osin kuin kyse on kolmansista maista peräisin olevien osinkojen verokohtelua koskevasta kansallisesta lainsäädännöstä, jota sovelletaan riippumatta osakkeenomistuksen tasosta – jäsenvaltioon sijoittautunut yhtiö, joka saa osinkoa kolmanteen maahan sijoittautuneelta yhtiöltä, voi vedota EY 56 artiklaan riippumatta omistusosuutensa suuruudesta. Tällaisessa tapauksessa ei ole vaaraa siitä, että yhtiö hyötyy lainvastaisesti sijoittautumisvapaudesta, koska kyseinen verolainsäädäntö ei koske tällaisen yhtiön markkinoillepääsyn edellytyksiä kolmannessa maassa. Lainsäädäntö koskee ainoastaan kyseisen yhtiön sijoituksista peräisin olevien osinkojen verokohtelua.¹⁰

20. Tällä uudella lähestymistavalla taataan EY 56 artiklan tehokas vaikutus tilanteissa, joissa unionin ulkopuolisten valtioiden toimijat, jotka eivät siihen asti sovelletun oikeuskäytännön mukaan lähtökohtaisesti voineet vedota sijoittautumisvapauteen, ja joissa kyseisen vapauden kiertämisen vaara oli joka tapauksessa olematon, eivät voineet vedota myöskään pääomien vapaaseen liikkuvuuteen.

21. Unionin tuomioistuimen arviointi, jonka sisältö on toistettu edellä 19 kohdassa, voidaan mielestäni laajentaa koskemaan ulkomaille maksettavien osinkojen tilannetta, toisin sanoen osinkoja, jotka jäsenvaltiossa oleva yhtiö maksaa unionin ulkopuolisessa valtiossa asuvalle osakkeenomistajalleen, kuten pääasiassa, kunhan EY 56 artiklaa ei tulkita tavalla, joka mahdollistaa perusteettoman hyödyn saamisen sijoittautumisvapaudesta.

7 — Ks. vastaavasti asia C-446/04, *Test Claimants in the FII Group Litigation*, tuomio 12.12.2006 (Kok., s. I-11753, 36 kohta); asia C-284/06, *Burda*, tuomio 26.6.2008 (Kok., s. I-4571, 71 kohta) ja yhdistetyt asiat C-439/07 ja C-499/07, *KBC Bank ja Beleggen, Risicokapitaal, Beheer*, määräys 4.6.2009 (Kok., s. I-4409, 69 kohta).

8 — Ks. erityisesti asiassa C-157/05, *Holböck*, 24.5.2007 annettu - tosin hieman tulkinnanvarainen - tuomio (Kok., s. I-4051, 23–29 kohta) ja edellä alaviitteessä 7 mainituissa yhdistetyissä asioissa *KBC Bank ja Beleggen, Risicokapitaal, Beheer* annettu määräys (70 ja 71 kohta). Ks. myös kahden Saksan kansalaisen välisen seuraannon, johon sisältyy 100 %:n omistusosuus Kanadassa sijaitsevan yhtiön osakepääomasta, verokohtelusta asia C-31/11, *Scheunemann*, tuomio 19.9.2012, 31–34 kohta.

9 — Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 8 mainittu asia *Holböck*, tuomion 28 kohta ja edellä alaviitteessä 6 mainittu asia *Test Claimants in the FII Group Litigation*, tuomio 13.11.2012, 97 kohta.

10 — Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 6 mainittu asia *Test Claimants in the FII Group Litigation*, tuomion 99 ja 100 kohta.

22. Sellainen riski voidaan mielestäni torjua pääasiassa. Sen jo edellä mainitun seikan lisäksi, että yhteisöverolain asiaa koskevat säännökset koskevat sekä ulkomaisten toimijoiden edellytyksiä päästä Puolan markkinoille että osinkojen verokohtelua, on selvää, että pääasian kantaja on tehnyt kahden riidanalaisen verovuoden kuluessa ainoastaan yhden niin sanotun portfoliosijoituksen, joka on hyvin todennäköisesti alle 10 prosenttia osinkoa jakavien puolalaisten yhtiöiden pääomasta eikä siten anna sille mahdollisuutta vaikuttaa niiden puolalaisten yhtiöiden, joissa sillä on omistusosuuksia, hallintoon tai käyttää niissä määräysvaltaa.¹¹

23. Näin ollen EY 56 artiklaa on mielestäni tulkittava siten, että kyseiseen määräykseen voidaan vedota sellaisen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen jäsenvaltion verolainsäädännön soveltamista vastaan, jonka nojalla verovapautusta ei voida myöntää osingoille, jotka kyseisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneet yhtiöt ovat maksaneet unionin ulkopuolisessa maassa sijaitsevalle sijoitusrahastolle.

B Toinen ennakkoratkaisukysymys: erilaisen verokohtelun yhteensopivuus pääomien vapaan liikkuvuuden kanssa

1. Pääomien vapaan liikkuvuuden rajoittaminen

24. EY 56 artiklan 1 kohdassa kielletään pääomanliikkeiden rajoituksina muun muassa toimenpiteet, joilla aiheutetaan se, että jossakin toisessa valtiossa asuvat henkilöt ovat vähemmän halukkaita tekemään sijoituksia tietyssä jäsenvaltiossa.¹² EY 56 artiklan 1 kohdassa säädetty kielto koskee selkeästi rajoituksia, jotka koskevat pääomanliikkeitä kolmansista maista.

25. Nyt käsiteltävässä asiassa pääasian tosiseikkoihin sovellettavan yhteisöverolain, toisin sanoen sen vuosina 2005 ja 2006 ja tammikuuhun 2011 asti voimassa olleen toisinnon, mukaan maassa sijaitsevan yhtiön ulkomailla sijaitsevalle unionin ulkopuoliseen valtioon sijoittautuneelle sijoitusrahastolle maksamista osingoista pidätettiin periaatteessa 19 prosentin lähdevero, paitsi sovellettaessa erisuuruista verokantaa kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen nojalla, kun taas tällaiset osingot olivat vapautettuja verosta, jos ne maksettiin maassa sijaitsevalle sijoitusrahastolle, mikäli asianomainen rahasto täytti myös sijoitusrahastoista annetussa Puolan laissa asetetut edellytykset.

26. Tämä erilainen kohtelu vaikutti myös muihin jäsenvaltioihin kuin Puolan tasavaltaan sijoittautuneisiin sijoitusrahastoihin, koska – kuten olen jo todennut – Puolan lainsäätävä laajensi osinkojen lähdeverosta vapauttamisen soveltamisalaa unionin jäsenvaltioiden ja muiden Euroopan talousalueesta 2.5.1992 tehdyn sopimuksen (jäljempänä ETA-sopimus) sopimusvaltioiden sijoitusrahastoihin, jotka ovat verrattavissa sijoitusrahastoista annetulla Puolan lailla säänneltyihin rahastoihin, vasta 1.1.2011 alkaen, toisin sanoen sen jälkeen, kun yhteisöverolain 6 §:n 1 momenttiin sisällytettiin 10 a kohta, ja komission aloitettua jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn.

27. Näin ollen – kuten komissio on perustellusti todennut – verosta oli vapautettu ainoastaan Puolaan sijoittautuneet sijoitusrahastot, jotka toimintaansa harjoittaessaan noudattavat sijoitusrahastoista annettua Puolan lakia. Vapautus evättiin järjestelmällisesti ulkomaisilta rahastoilta – myös jos niille jaettuihin osinkoihin sovellettiin, kuten pääasiassa, alennettua verokantaa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen nojalla.

11 – Ks. erityisesti suorien sijoitusten ja ns. portfoliosijoitusten välisestä erottelusta asia C-182/08, Glaxo Wellcome, tuomio 17.9.2009 (Kok., s. I-8591, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Muistutettakoon, että 15 %:n verokannan soveltaminen osingon kokonaismäärään nyt käsiteltävässä asiassa perustuu vuoden 1974 verosopimuksen 11 artiklan 2 kohdan b alakohtaan, jota sovelletaan lukuun ottamatta tapausta, jossa sijoittajan omistuksessa on vähintään 10 % osinkoa jakavan puolalaisen yhtiön pääomasta.

12 – Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 6 mainitut yhdistetyt asiat Haribo Lakritzen, Hans Riegel ja Österreichische Salinen, tuomion 50 kohta ja yhdistetyt asiat C-338/11–C-347/11, Santander Asset Management SGIIC ym., tuomio 10.5.2012, 15 kohta.

28. Toisin sanoen yhteisöverolaissa säädetty vapautus lähdeverosta voitiin myöntää ainoastaan puolalaisille sijoitusrahastoille jaetuille osingoille.

29. Tällainen osinkojen erilainen verokohtelu sijoitusrahastojen välillä ennen kaikkea niiden sijaintipaikan perusteella voi saada aikaan yhtäältä sen, että ulkomaiset sijoitusrahastot ovat vähemmän halukkaita sijoittamaan Puolaan sijoittautuneisiin yhtiöihin, ja toisaalta sen, että Puolassa asuvat sijoittajat ovat vähemmän halukkaita hankkimaan osuuksia ulkomaisista sijoitusrahastoista.¹³

30. Tällainen verolainsäädäntö merkitsee siis EY 56 artiklassa lähtökohtaisesti kiellettyä pääomien vapaan liikkuvuuden rajoittamista.

31. Tällainen rajoitus voitaisiin kuitenkin hyväksyä unionin oikeudessa, jos erilainen kohtelu, johon rajoitus perustuu, koskee tilanteita, jotka eivät ole objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa,¹⁴ kuten useat nyt käsiteltävässä asiassa huomautuksia esittäneet hallitukset ovat väittäneet.

32. Näkemystään, etteivät tilanteet olleet objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa, hallitukset perustelevat väitteellä, jonka mukaan unionin ulkopuolisten valtioiden sijoitusrahastoihin ei sovelleta eurooppalaisten sijoitusrahastojen perustamiseen ja toimintaan sovellettavaa lainsäädäntöä, toisin sanoen erityisesti arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 20.12.1985 annettua neuvoston direktiiviä 85/611/ETY.¹⁵ Niiden mukaan kyseisen direktiivin vaatimukset toistetaan pääosin sijoitusrahastoista annetussa Puolan laissa, jonka noudattaminen on edellytys yhteisöverolaissa säädetyn vapautuksen myöntämiselle.

33. Nämä väitteet on mielestäni hylättävä erinäisistä syistä.

34. Ensiksi on syytä muistuttaa, että oikeuskäytännön mukaan ainoastaan kyseisessä kansallisessa säännöstössä säädetty erotteluperusteet on otettava huomioon sen arvioinnissa, ovatko tilanteet objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa.¹⁶

35. Nyt käsiteltävässä asiassa kyse oli pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan ennen kaikkea sijaintipaikkaa koskevasta perusteesta, koska millekään sijoitusrahastolle, joka ei sijaitse Puolassa, ei voitu myöntää yhteisöverolaissa säädettyä vapautusta maksettujen osinkojen lähdeverosta.

36. Näin ollen hallitusten edellä 32 kohdassa esittämät väitteet perustuvat siihen virheelliseen käsitykseen, että *ainoa* edellytys sille, että yhteisöverolaissa säädetty vapautus maksettujen osinkojen lähdeverosta voidaan myöntää, oli, että sijoitusrahastoista annetussa Puolan laissa, jossa säädetään sijoitusrahastojen perustamisesta ja toiminnasta, säädetty edellytykset täyttyvät. Tällainen vaatimus oli viime kädessä ainoastaan toissijainen, lukuun ottamatta Puolaan sijoittautuneita sijoitusrahastoja.

37. Toiseksi on mielestäni virheellistä katsoa, että se, ovatko tilanteet objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa, voidaan – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien esittää viittaamalla kysymyksissään sijoitusrahastojen, joilla on kotipaikka unionin jäsenvaltiossa, järjestelmään ja kuten suurin osa nyt käsiteltävässä asiassa huomautuksia esittäneistä hallituksista väittää – määrittää vertaamalla toisiinsa kahta rajat ylittävää tilannetta.

13 — Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 12 mainitut yhdistetyt asiat Santander Asset Management SGIIC ym., tuomion 17 kohta.

14 — Ks. erityisesti asia C-25/10, Missionswerk Werner Heukelbach, tuomio 10.2.2011 (Kok., s. I-497, 29 kohta) ja edellä alaviitteessä 12 mainitut yhdistetyt asiat Santander Asset Management SGIIC ym., tuomion 23 kohta.

15 — EYVL L 375, s. 3. Huomattakoon, että direktiivi on 1.7.2011 alkaen kumottu ja korvattu siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 13.7.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/65/EY (EUVL L 302, s. 32).

16 — Ks. edellä alaviitteessä 12 mainitut yhdistetyt asiat Santander Asset Management SGIIC ym., tuomion 27 ja 28 kohta oikeuskäytäntöviittaustekniseen ja asia C-387/11, komissio v. Belgia, tuomio 25.10.2012, 65 kohta.

38. Tämä lähestymistapa jättää ottamatta huomioon yhteisöverolaissa säädetyn pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan sovelletun pääasiallisen erotteluperusteen, toisin sanoen viime kädessä sen, että sijoitusrahasto sijaitsi Puolassa.

39. Kolmanneksi – ja kun otetaan huomioon yhteisöverolaissa säädetty asuinpaikkaa koskeva pääasiallinen peruste – on syytä huomauttaa, että unionin tuomioistuin on katsonut edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Santander Asset Management SGIIC ym. antamassaan tuomiossa, että maassa asuvien yhteissijoitusyritysten, joiden saamat kotimaiset osingot vapautetaan verosta, ja ulkomailla asuvien yhteissijoitusyritysten, joiden vastaavanlaisista osingoista pidätetään lähdevero, erilaista kohtelua ei voida perusteella tilanteiden merkityksellisellä eroavuudella.¹⁷

40. Tämä johtopäätös on tosin tehty sen kysymyksen tarkastelun jälkeen, oliko arvioitaessa sitä, ovatko tilanteet objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa, otettava huomioon myös yhteissijoitusyritysten osuudenhaltijoiden tilanne yhteisten sijoitusvälineiden – jollaisina kyseiset yritykset toimivat – tilanteen lisäksi.

41. Unionin tuomioistuin ei ole kuitenkaan ottanut huomioon osuudenhaltijoiden verotuksellista tilannetta mainitun verolainsäädännön mahdollisen syrjivyyden arvioinnissa kyseisessä lainsäädännössä säädetyn, yhteissijoitusyrityksen asuinpaikkaan perustuvan erotteluperusteen vuoksi.¹⁸

42. Kuten olen maininnut jo useaan otteeseen, sijoitusrahastojen sijaintipaikka on yhteisöverolaissa säädetty pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan sovellettu pääasiallinen peruste. Tilanne on mielestäni siten rinnastettavissa edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Santander Asset Management SGIIC ym. annetun tuomion taustalla olleeseen Ranskan lainsäädännön tilanteeseen.

43. Lisäksi kyseisen tuomion 24–44 kohdassa esitetyistä erittäin jäsennellyistä perusteluista, jotka koskevat sitä, ovatko maassa sijaitsevien ja ulkomailla, myös unionin ulkopuolisissa valtioissa, sijaitsevien yhteissijoitusyritysten tilanteet objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa, ei ilmene mitään sellaiseen yleiseen syyhyn, jonka mukaan unionin ulkopuolisiin valtioihin sijoittautuneiden sijoitusrahastojen toimintaa säänneltäisiin erilaisella säännöstöllä kuin Euroopan unionin alueelle sijoittautuneita yhteissijoitusyrityksiä, perustuvaa epäilystä tällaisen vertailtavuuden merkityksellisyydestä.

44. Loppujen lopuksi on todettava, kuten edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Santander Asset Management SGIIC ym. annetun tuomion 42 kohdasta ilmenee, että siinä vahvistetaan – myös unionin ulkopuolisiin valtioihin (muihin kuin ETA-maihin) sijoittautuneiden yritysten osalta – jo vakiintunut oikeuskäytäntölinja, jonka mukaan jäsenvaltion käyttäessä verotusvaltaansa muihin jäsenvaltioihin tai sellaisiin unionin ulkopuolisiin valtioihin, jotka ovat ETA-sopimusvaltioita, sijoittautuneille yhtiöille jaettuihin osinkoihin mainittuja osinkoja saavat ulkomailla asuvat ovat maassa asuviin rinnastettavassa tilanteessa maassa asuvien yhtiöiden jakamien osinkojen taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen tai ketjuverotuksen vaaran osalta.¹⁹

17 — Idem, 44 ja 16 kohta. Kyse on kolmansiin maihin – nyt käsiteltävässä asiassa Yhdysvaltoihin – sijoittautuneista yhteissijoitusyrityksistä, kuten tuomion 6 kohdasta ilmenee.

18 — Edellä alaviitteessä 12 mainitut yhdistetyt asiat Santander Asset Management SGIIC ym., tuomion 39 ja 41 kohta. Kuten unionin tuomioistuin on todennut kyseisessä asiassa annetun tuomion 40 kohdassa, siinä annetun tuomion taustalla ollut tilanne poikkesi tilanteesta, joka johti tuomioon asiassa C-194/06, Orange European Smallcap Fund, tuomio 20.5.2008 (Kok., s. I-3747); viimeksi mainittu tuomio koski verosäännöstöä, jossa yhteissijoitusyritysten verovapautuksen edellytykseksi asetettiin se, että koko näiden yritysten voitto jaetaan niiden osuudenhaltijoille.

19 — Ks. erityisesti asia C-303/07, Aberdeen Property Fininvest Alpha, tuomio 18.6.2009 (Kok., s. I-5145, 43 ja 44 kohta); asia C-540/07, komissio v. Italia, tuomio 19.11.2009 (Kok., s. I-10983, 53 ja 54 kohta); asia C-487/08, komissio v. Espanja, tuomio 3.6.2010 (Kok., s. I-4843, 53 kohta) ja asia C-284/09, komissio v. Saksa, tuomio 20.10.2011 (Kok., s. I-9879, 58 kohta).

45. Kuten komissio on todennut unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa, tämä ajattelutapa soveltuu myös nyt käsiteltävässä asiassa sen arviointiin, ovatko tilanteet objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa. Puolalaisiin sijoitusrahastoihin ja unionin ulkopuolisiin valtioihin perustettuihin vastaaviin rahastoihin sovellettavien säännösten välinen väitetty erilaisuus voidaan ottaa asianmukaisemmin huomioon tarkasteltaessa sellaisia yleisiä etua koskevia perusteita, joiden nojalla verotuksellinen rajoitus voi olla perusteltu.

46. Neljänneksi on syytä huomauttaa, ettei käsiteltävässä asiassa ole esitetty väitettä, jonka mukaan vuoden 1974 verosopimuksen määräysten soveltaminen mahdollistaisi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kaikissa tapauksissa sen, että yhteisöverolain säännösten tai kyseisen verosopimuksen määräysten, joiden johdosta lähdeverokantaa alennetaan, soveltamisesta johtuva erilainen kohtelu neutralisoidaan.²⁰

47. Näin ollen yhteisöverolain, jossa pääasiallisena erotteluperusteena käytetään sijoitusrahastojen sijaintipaikkaa, jonka perusteella puolalaisten yhtiöiden niille maksamista osingoista mahdollisesti pidätetään lähdevero, kaltaisen jäsenvaltion verolainsäädännön kannalta unionin ulkopuolisiin valtioihin sijoittautuneet sijoitusrahastot ovat objektiivisesti arvioituina tilanteessa, joka on rinnastettavassa sijoitusrahastoihin, joiden kotipaikka on Puolan alueella.

48. Siten on myös tarkistettava, voiko – kuten Puolan, Saksan, Espanjan ja Ranskan hallitukset ovat väittäneet – erilainen kohtelu joko kuulua EY 57 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun standstill-lausekkeen piiriin tai olla perusteltu yleisen edun mukaisten pakottavien syiden nojalla.

2. EY 57 artiklan 1 kohdan soveltaminen

49. Huomautan, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei tarkoittanut eikä maininnut ennakkoratkaisupyynnössään EY 57 artiklan 1 kohtaa ja että pelkästään tällaisen syyn vuoksi unionin tuomioistuin on joskus jättänyt sisällyttämättä vastauksiinsa kyseisen määräyksen tulkintaa koskevia näkökohtia.²¹

50. Puolan hallitus ja komissio ovat kuitenkin esittäneet kirjallisia huomautuksia EY 57 artiklan 1 kohdasta, ja unionin tuomioistuimen pyynnöstä asianosaiset ovat myös keskustelleet siitä suullisesti unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa.

51. Vaikka jäljempänä esitetyistä syistä katson, että EY 57 artiklan 1 kohtaa ei tulisi soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa – ja että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on loppujen lopuksi perustellusti jättänyt mainitsematta kyseisen määräyksen pyynnössään –, EY 57 artiklan 1 kohdan soveltamista koskevat näkökohdat vaikuttavat minusta hyödyllisiltä erityisesti sen vuoksi, että useat hallitukset ovat Puolan hallituksen jälkeen puolustaneet tätä väitettä unionin tuomioistuimessa. Komissio sen sijaan väittää, että yhteisöverolaki kuuluu kyseisen artiklan soveltamisalaan, minkä johdosta rajoitukset, joista kyseisessä laissa säädetään unionin ulkopuolisiin valtioihin tapahtuvien pääomanliikkeiden osalta, voidaan säilyttää.

52. Kuten tiedämme, EY 57 artiklan 1 kohdassa sallitaan siinä esitetyin edellytyksin ja EY 56 artiklan 1 kohdassa määrätystä jäsenvaltioiden ja unionin ulkopuolisten valtioiden välisen pääomien vapaan liikkuvuuden rajoituksia koskevasta kiellosta huolimatta kansallisen lainsäädännön mukaan 31.12.1993 voimassa olleiden rajoitusten säilyttäminen, jos kyseisiin pääomanliikkeisiin liittyy ”suoria sijoituksia, kiinteistösijoitukset mukaan luettuina, sijoittautumista, rahoituspalvelujen tarjoamista tai arvopaperien hyväksymistä pääomamarkkinoille”.

20 — Ks. vastaavasti erityisesti edellä alaviitteessä 19 mainitut asiat komissio v. Italia, tuomion 39 kohta ja komissio v. Saksa, tuomion 70 kohta.

21 — Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 12 mainitut yhdistetyt asiat Santander Asset Management SGIIC ym., tuomion 54 kohta.

53. Jäsenvaltion säännöstö kuuluu tämän vuoksi EY 57 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos – sen lisäksi, että sitä sovelletaan unionin ulkopuoliseen valtioon, mistä ei ole epäilystä Yhdysvaltojen tapauksessa – se täyttää kyseisessä artiklassa asetetut ajalliset ja aineelliset edellytykset.

54. Pääasian kantajaa lukuun ottamatta kaikki asianosaiset, jotka ovat esittäneet istunnossa näkemyksiään ensimmäisestä perusteesta, ovat yhtä mieltä siitä, että se täyttyy nyt käsiteltävässä asiassa. Lähdevero, joka vaikuttaa pääasian kantajalle maksettuihin osinkoihin, on seurausta 15.2.1992 annetun yhteisöverolain ja vuoden 1974 verosopimuksen – asiakirjojen, jotka ovat siten molemmat ajalta ennen 31.12.1993 – yhdistelmästä.

55. Vaikka unionin oikeudessa vahvistettuna ajankohtana voimassa olevan lainsäädännön sisällön määrittäminen kuuluu lähtökohtaisesti kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan,²² kuten pääasian kantaja ja komissio ovat todenneet huomautuksissaan, on syytä muistuttaa, että puolalaisten sijoitusrahastojen hyväksi säädetty vapautus otettiin käyttöön vasta vuonna 1997.²³

56. Tämä yhteisöverolain muutos ei tosin ole kyseenalaistanut unionin ulkopuolisiin valtioihin sijoittautuneille sijoitusrahastoille maksettujen osinkojen verotusta.

57. Ei voida kuitenkaan todeta, että ennen 31.12.1993 olisi ollut olemassa pääomien vapaata liikkuvuutta koskevilla perustamissopimuksen määräyksissä tarkoitettu rajoitus, joka on pidetty voimassa kyseisen päivämäärän jälkeen. Puolalaisten yhtiöiden ulkomaisille yhteisöille maksamista osingoista olisi 31.12.1993 joko maksettu sama lähdevero kuin Puolaan sijoittautuneille yhteisöille maksetuista osingoista tai alennetun verokannan mukainen vero kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn Puolan tasavallan ja kyseisen valtion välisen sopimuksen mukaisesti. Ottamalla käyttöön puolalaisten yhtiöiden maksamien osinkojen erilainen verokohtelu, joka perustuu siihen, asuvatko osingonsaajat Puolassa, yhteisöverolain vuoden 1997 muutoksella on siten muutettu olennaisesti 31.12.1993 voimassa ollutta verojärjestelmää. Tämä muutos perustuu siten oikeuskäytännössä²⁴ tarkoitettuun erilaiseen logiikkaan kuin aiempi, 31.12.1993 voimassa ollut lainsäädäntö, koska siinä otetaan ensimmäistä kertaa käyttöön siihen, onko kyseessä puolalainen yhteisö, perustuva erilainen kohtelu vapauttamalla puolalaiset yhteisöt lähdeverosta ja niiden saamista osingoista kannettavaan kiinteämääräiseen veroon liittyvistä hallinnollisista menettelyistä. Tätä muutosta ei voida mielestäni rinnastaa 31.12.1993 voimassa olleeseen lainsäädäntöön.

58. Tämä toteamus riittää estämään EY 57 artiklan 1 kohdan soveltamisen nyt käsiteltävässä asiassa.

59. Katson joka tapauksessa, ettei riidanalainen lainsäädäntö täytä EY 57 artiklan 1 kohdassa asetettua aineellista edellytystä, toisin sanoen sitä, että kyseisiin pääomanliikkeisiin on liityttävä ”suoria sijoituksia” tai ”rahoituspalvelujen tarjoamista”.

60. Perustamissopimuksessa ei määritellä suorien sijoitusten eikä myöskään pääomanliikkeiden käsitettä.

61. Tässä tilanteessa unionin tuomioistuin on tähän asti – sekä EY 56 että EY 57 artiklaa tulkittessaan – järjestelmällisesti käyttänyt perusteena perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta 24.6.1988 annetun neuvoston direktiivin 88/361/ETY²⁵ liitteessä I olevassa nimikkeistössä esitetyjä määritelmiä ja niihin liittyviä selityksiä.²⁶

22 — Ks. vastaavasti em. asia Holböck, tuomion 40 kohta.

23 — Ks. istunnossa toistettujen komission kirjallisten huomautusten 6 kohta. Yhteisöverolain 6 §:n 1 momentin 10 kohta on lisätty 28.8.1997 annetulla lailla.

24 — Ks. erityisesti edellä alaviitteessä 8 mainittu asia Holböck, tuomion 41 kohta; asia C-101/05, A, tuomio 18.12.2007 (Kok., s. I-11531, 49 kohta) ja asia C-541/08, Fokus Invest, tuomio 11.2.2010 (Kok., s. I-1025, 42 kohta).

25 — EYVL L 178, s. 5. Mainittu 67 artikla on kumottu Amsterdamin sopimuksella.

26 — Ks. erityisesti edellä alaviitteessä 8 mainittu asia Holböck, tuomion 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

62. Suorat sijoitukset kuuluvat kyseisen nimikkeistön I kohtaan, ja sen 2 jaksoon sisältyy ”osallistuminen uuteen tai olemassa olevaan yritykseen pysyvien taloudellisten yhteyksien luomiseksi tai ylläpitämiseksi”. Selitysten mukaan suoria sijoituksia ovat ”kaikenlaiset sijoitukset – joiden tarkoituksena on pysyvien ja välittömien yhteyksien luominen tai ylläpitäminen pääoman sijoittajan ja sen yrittäjän tai yrityksen välillä, jonka käyttöön pääoma annetaan taloudellisen toiminnan harjoittamista varten”. Selityksissä täsmennetään myös osakeyhtiöihin sovellettavan 2 jakson osalta, että kyse on ”suoran sijoituksen luonteisesta osallistumisesta silloin, kun – omistajan omistama osakemäärä antaa – [tälle] mahdollisuuden osallistua yrityksen johtamiseen tai sen valvontaan”.

63. Juuri näiden määritelmien perusteella unionin tuomioistuin erottaa pääomanliikkeiden osalta toisistaan niin kutsutut ”suorat” sijoitukset, jotka tarkoittavat osallistumista yritykseen omistamalla osakkeita, joiden perusteella on mahdollista osallistua tosiasiallisesti yhtiön johtamiseen ja määräysvallan käyttämiseen siinä, ja niin kutsutut ”portfoliosijoitukset”, eli arvopapereiden hankkiminen pääomamarkkinoilta siten, että ainoana tarkoituksena on taloudellisen sijoituksen tekeminen ilman aikomusta vaikuttaa yhtiön johtamiseen tai määräysvallan käyttämiseen siinä.²⁷

64. Vaikka nämä molemmat sijoitustyyppit kuuluvat käsitteen ”pääomanliikkeet” piiriin, ainoastaan ”suoriin sijoituksiin”, mukaan lukien sijoituksista seuraava osinkojen maksaminen,²⁸ sovelletaan EY 57 artiklan 1 kohdassa sallittua poikkeusta.

65. Erityisesti oikeusvarmuuden varmistamiseksi voitaisiin näin ollen katsoa asianmukaiseksi erottaa yleisesti toisistaan nämä kaksi sijoitusluokkaa.

66. Se olisi kuitenkin turhaa, koska kussakin tapauksessa on ennen kaikkea otettava huomioon asiaan liittyvät olosuhteet.

67. On totta, että pääasiassa yhteisöverolakia sovelletaan erotuksetta puolalaisten yhtiöiden maksamiin osinkoihin riippumatta omistusosuuden suuruudesta mainituissa yhtiöissä.²⁹ On kuitenkin selvää, että kyseessä on ainoastaan osuuksista, joita ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin itse luonnehti ainoastaan niin kutsuttuja ”portfoliosijoituksia” kuvastaviksi, maksettavien voittojen lähdevero.

68. Pääasiassa ei pitäisi siten olla mahdollista vedota EY 57 artiklan 1 kohtaan.

69. Tätä arviointia eivät muuta Puolan hallituksen unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa esittämät kaksi lisäväitettä, jotka koskivat yhtäältä unionin tuomioistuimen asiassa VBV – Vorsorgekasse antaman tuomion³⁰ 21 kohdassa käyttämän käsitteen ”suorat sijoitukset” laajempaa tulkintaa, ja toisaalta sitä, että pääasiassa kyseessä oleviin pääomanliikkeisiin liittyy, jollei kyse ole ”suorista sijoituksista”, ”rahoituspalvelujen tarjoamista”, johon EY 57 artiklan 1 kohdassa myös viitataan.

70. Ensimmäisen kohdan osalta on syytä huomauttaa, että tuomio asiassa VBV – Vorsorgekasse, joka koski yksinomaan SEUT 63 artiklan (entinen EY 56 artikla) tulkintaa, koski kansallista säännöstöä, jossa rajoitettiin jäsenvaltion kansalaisen mahdollisuuksia ostaa muuhun jäsenvaltioon sijoittautuneen sijoitusrahaston osuuksia, eikä – kuten pääasiassa – jäsenvaltiossa olevan yhtiön ulkomaiselle sijoitusrahastolle maksamien osinkojen verotusta. On totta, että unionin tuomioistuin on katsonut

27 — Ks. vastaavasti erityisesti edellä mainitut asiat Orange European Smallcap Fund, tuomion 98–102 kohta ja Glaxo Wellcome, tuomion 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; ks. myös asia C-212/09, komissio v. Portugal, tuomio 10.11.2011 (Kok., s. I-10889, 47 kohta).

28 — Ks. erityisesti em. asia Test Claimants in the FII Group Litigation, tuomio 13.11.2012, 103 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

29 — Muistutettakoon, että yhteisöjen tuomioistuin myönsi edellä alaviitteessä 8 mainitussa asiassa Holböck antamassaan tuomiossa, että EY 57 artiklan 1 kohta saattoi kattaa jäsenvaltioihin ja kolmansiin maihin erotuksetta sovellettaviin säännöksiin, jotka koskevat osinkojen maksamista, sisältyvät pääomien vapaan liikkuvuuden rajoitukset. Asia Holböck liittyi kuitenkin osakkeenomistajan ja asianomaisen yhtiön välisiin osakkuuksiin, joiden ansiosta viimeksi mainittu saattoi osallistua tosiasiallisesti kyseisen yhtiön johtamiseen ja määräysvallan käyttämiseen siinä.

30 — Asia C-39/11, tuomio 7.6.2012.

mainitun tuomion 21 kohdassa, että sellainen hankinta oli ”suora sijoitus” ja näin ollen SEUT 63 artiklassa tarkoitettu pääomanliike. Se kuitenkin viittasi, ei tosin yksiselitteisesti, direktiivin 88/361 liitteessä I olevan nimikkeistön otsikkoon IV ”Yhteissijoitusyritysten osuuksia koskevat toimet”, eikä kyseisen nimikkeistön ”suoria sijoituksia” koskevaan otsikkoon I, sekä kahden aiemman tuomion³¹ kohtiin, joissa puolestaan tulkittiin mainittua otsikkoa I ja huomautettiin, että suoralle sijoitukselle on ominaista mahdollisuus osallistua tosiasiallisesti yhtiön johtamiseen ja määräysvallan harjoittamiseen siinä.

71. Vaikuttaa siten siltä, ettei unionin tuomioistuimen tarkoitus asiassa VBV – Vorsorgekasse annetun tuomion 21 kohdassa ollut erottaa suoria sijoituksia portfoliosijoituksista tai laajentaa ensin mainitun käsitteen ulottuvuutta, vaan korkeintaan täsmentää, että sijoitusrahaston osuuksien hankinta oli SEUT 63 artiklassa ja direktiivin 88/361 liitteessä I olevassa nimikkeistössä tarkoitettujen pääomanliikkeiden käsitteen piiriin kuuluva sijoitus.

72. Vaikka SEUT 63 artiklan hyvin laajan soveltamisalan vuoksi voitaisiin muuten sallia tietty liikkumavara SEUT 63 artiklassa tarkoitettujen pääomanliikkeiden eri luokkia merkitsevien ilmausten käytössä, näin ei kuitenkaan voida menetellä SEUT 64 artiklan 1 kohdassa (entinen EY 57 artiklan 1 kohta) mainittujen ”suorien sijoitusten” yhteydessä. Kyseistä kohtaa on poikkeuksena unionin oikeudessa määrättyä vapautta koskevaan järjestelmään, joka on vielä erityisen laaja, tulkittava suppeasti.³²

73. Toinen Puolan hallituksen esittämä väite koskee sitä, että jollei pääomanliikkeiden, joihin sovelletaan yhteisöverolaisissa säädettyä rajoitusta, katsota liittyvän suoriin sijoituksiin, niihin on liityttävä ”rahoituspalvelujen tarjoamista”, toisin sanoen sijoitusrahaston osuudenhaltijoilleen tarjoamia palveluja.

74. Todettakoon aluksi, ettei perustamissopimuksessa, oikeuskäytännössä eikä direktiivin 88/361 liitteessä I olevassa nimikkeistössä määritellä käsitettä ”rahoituspalvelujen tarjoaminen”. Direktiivin selityksissä ainoastaan luetellaan tiettyjä rahoitustoimia, kuten shekki- ja talletustilejä koskevat toimet, rahoituslainat ja -luotot sekä vakuutusopimukseen perustuvasta suorituksesta johtuvat siirrot, ja mainitaan kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvat ”rahoituslaitokset”, kuten pankit, vakuutusyhtiöt, sijoitusyhtiöt ja muut vastaavat laitokset. Mielestäni voidaan kuitenkin olettaa, että nämä palvelut koskevat kyseisten laitosten asiakkailleen tarjoamia palveluja.

75. EY 57 artiklan 1 kohdan sanamuodon valossa on lisäksi todettava, että kyseisen määräyksen soveltamisalaan kuuluvat yksinomaan vapaaseen pääomien liikkuvuuteen, johon liittyy rahoituspalvelujen tarjoamista, kuuluvat tilanteet – ei niin päin, että rahoituspalvelujen tarjoamiseen olisi liityttävä pääomanliikkeitä. Katson näin ollen, että EY 57 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien kansallisten toimenpiteiden kohteena ovat ensisijaisesti pääomanliikkeet eikä rahoituspalvelujen tarjoaminen. Jos asia ei olisi näin, kyseiset toimenpiteet kuuluisivat palvelujen tarjoamisen vapautta koskevien perustamissopimuksen määräysten soveltamisalaan. Huomaatan kuitenkin, ettei näitä määräyksiä sovelleta suhteisiin unionin ulkopuolisten valtioiden kanssa.

76. Arkaluonteisin kysymys on epäilemättä sen määrittäminen, millainen kyseisten pääomanliikkeiden ja rahoituspalvelujen tarjoamisen välisen suhteen on oltava luonteeltaan. Onko katsottava, että EY 57 artiklan 1 kohdan aineelliseen soveltamisalaan kuuluvat kaikki unionin ulkopuolisia valtioita koskevat pääomanliikkeiden rajoitukset, jotka liittyvät rahoituspalvelujen tarjoamiseen, minkä johdosta siihen kuuluisivat lähes kaikki rahoitustoimet, vai onko kyseistä määräystä tulkittava suppeammin?

31 — Toisin sanoen asiaan C-483/99, komissio v. Ranska, tuomio 4.6.2002 (Kok., s. I-4781, 37 kohta) ja asiaan C-503/99, komissio v. Belgia, tuomio 4.6.2002 (Kok., s. I-4809, sanamuodoltaan samanlainen 38 kohta) – ensimmäiset ns. golden shares -asioissa annetut tuomiot.

32 — Ks. vastaavasti asiassa C-181/12, Welte, tuomio 17.10.2013, 29 kohta sekä 12.6.2013 esittämäni ratkaisuehdotuksen 51 kohta.

77. Jälkimmäinen vaihtoehto vaikuttaa minusta paremmalta kahdesta syystä. Yhtäältä EY 57 artiklan 1 kohdan sanamuodolla viitataan pääomanliikkeisiin, jos niihin ”liittyy”³³ – toisin sanoen jos niistä aiheutuu – rahoituspalvelujen tarjoamista. Toisaalta EY 57 artiklan 1 kohtaan sisältyvän varauksen suppea tulkinta mahdollistaa myös EY 56 artiklassa tarkoitettun vapauden tehokkaan vaikutuksen toteutumisen erga omnes.

78. Nyt käsiteltävässä asiassa on syytä huomauttaa, että yhteisöverolain tarkoituksena on unionin ulkopuolisissa valtioissa sijaitsevien sijoitusrahastojen saamien osinkojen verottaminen ilman, että kyseisen rahaston osuudenhaltijoiden ja rahaston välinen suhde vaikuttaisi tässä yhteydessä millään tavoin määräytymisperusteeseen tai verokantaan. Kansallinen toimenpide ei siten koske sijoitusrahastojen osuudenhaltijoilleen tarjoamiin rahoituspalveluihin liittyviä pääomanliikkeitä, riippumatta siitä, asuvatko viimeksi mainitut jäsenvaltion vai unionin ulkopuolisen valtion alueella. Unionin ulkopuolisen valtion sijoitusrahaston osakkuudesta jäsenvaltioiden yhtiöiden pääomaan ei sitä paitsi itsessään seuraa rahoituspalvelujen tarjoamista.

79. Katson siten, että kyseisiin pääomanliikkeisiin, toisin sanoen siihen, että sijoitusrahasto ostaa osuuksia sille yhteisöverolain mukaisesti verotettuja osinkoja maksaneiden puolalaisten yhtiöiden pääomasta, ei liity EY 57 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua rahoituspalvelujen tarjoamista.

80. Näin ollen katson – toisin kuin Puolan hallitus on väittänyt unionin tuomioistuimelle esittämässään huomautuksessa –, että pääasiassa tarkoitettun kaltainen pääomien vapaan liikkuvuuden rajoitus ei kuulu EY 57 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

81. Tässä yhteydessä on vielä tarkistettava, onko mainittu rajoitus perusteltavissa yleistä etua koskevalla pakottavalla syyllä.

3. Rajoituksen perusteltavuus

82. Nyt käsiteltävässä asiassa huomautuksia esittäneet hallitukset ovat esittäneet joukon syitä, joiden nojalla yhteisöverolakiin sisältyvä rajoitus on niiden mukaan perusteltu. Näihin syihin kuuluu ensisijaisesti peruste, joka koskee tarvetta taata verovalvonnan tehokkuus, minkä myös komissio hyväksyy. Lisäksi nämä samat hallitukset väittävät, että erilaisen kohtelun säilyttäminen voidaan oikeuttaa myös tarpeella säilyttää verojärjestelmän johdonmukaisuus ja tarpeella taata verotusvallan tasapainoinen jako. Saksan hallitus toteaa lisäksi, että verotulojen turvaaminen voisi olla pätevä peruste unionin ulkopuolisia valtioita koskevalle rajoitukselle.

83. Mielestäni ei ole välttämätöntä tarkastella näitä perusteita vuorollaan, koska niistä ensimmäinen voi minunkin mielestäni riittää perusteeksi riidanalaiselle rajoitukselle. Tarkastelen siten ensisijaisesti verovalvonnan tehokkuuden takaamisen tarvetta koskevaa perustetta ja ainoastaan toissijaisesti muita – vähemmän vakuuttavia – syitä.

a) Tarve taata verovalvonnan tehokkuus

84. Nyt käsiteltävää asiaa koskevaan menettelyyn osallistuneet hallitukset väittävät, että jos riidanalaista rajoitusta ei olisi, kansalliset veroviranomaiset eivät voisi tarkistaa Yhdysvaltojen toimivaltaisilta viranomaisilta sitä, täyttääkö kyseiseen maahan sijoittautunut sijoitusrahasto toimintaansa harjoittaessaan sijoitusrahastoista annetussa Puolan laissa, johon viitataan yhteisöverolain 6 §:n 1

33 — Vaikka tämän artiklan tietyt kieliversiot, kuten saksankielinen ja puolankielinen versio, vaikuttavat lähinnä neutraaleilta, minusta vaikuttaa siltä, että englannin- (”involving”), espanjan- (”supongan”), italian- (”implichino”) ja portugalinkielisen (”envolva”) version sanamuodot vahvistavat tietyn syy-yhteyden kyseisen pääoman liikkuvuuden ja rahoituspalvelujen tarjoamisen välillä. On joka tapauksessa todettava, etteivät ns. ”neutraalit” versiot ole ristiriidassa EY 57 artiklan 1 kohdan suppean tulkinnan kanssa, koska on tarpeen säilyttää EY 56 artiklan mukaisen vapauden tehokas vaikutus.

momentin 10 kohdassa ja jolla on pantu täytäntöön direktiivi 85/611, säädetyt edellytykset. Tarve taata verovalvonnan tehokkuus, joka selvästi on yleistä etua koskeva pakottava syy,³⁴ oikeuttaa siten epäämään riidanalaisen verovapautuksen myöntämisen sijoitusrahastoille, joiden kotipaikka on Yhdysvalloissa, koska Puolaa ja Yhdysvaltoja sitovat verosopimukset eivät auta millään tavoin vaadittujen tietojen hankkimisessa.

85. Komissio hyväksyy pääosin tämän näkemyksen. Se katsoo, että yhteisöverolain 6 §:n 1 momentin 10 ja 10 a kohta voidaan säilyttää, koska sellaisen oikeudellisen välineen puuttuminen, jonka avulla Puolan veroviranomaiset ja ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voisivat tarkistaa amerikkalaisen sijoitusrahaston esittämät todisteet ja tiedot, jotta voidaan arvioida, onko se luonteeltaan rinnastettavissa Puolaan, unioniin tai Euroopan talousalueelle sijoittautuneisiin sijoitusrahastoihin, estää asettamasta sitä samaan asemaan viimeksi mainittujen kanssa.

86. Hyväksyn nämä väitteet pääosin pienin täsmennyksin.

87. Kuten Puolan hallitus on myöntänyt unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa, unionin ulkopuolisten valtioiden sijoitusrahastot on tosin joka tapauksessa suljettu yhteisöverolaissa säädetyin lähdeveroa koskevan vapautuksen ulkopuolelle, vaikka niiden voitaisiin katsoa täyttävän kyseisen vapautuksen myöntämisen edellytykset.

88. Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisistä suhteista yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että edeltä käsin ei voida sulkea pois sitä, että verovelvollinen kykenee esittämään sellaiset asian kannalta merkitykselliset selvitykset, joiden perusteella verottavan jäsenvaltion veroviranomaiset voivat tarkistaa selvästi ja täsmällisesti, ettei verovelvollinen yritä välttää tai kiertää verojen maksamista.³⁵

89. Näin ollen Euroopan unionin sisällä sitä, että jäsenvaltio epää täysin veroedun myöntämisen ulkomailla asuvalle verovelvolliselle epäämällä häneltä mahdollisuuden esittää todisteen siitä, että hän voi täyttää tämän edun saamisen edellyttämät vaatimukset, ei lähtökohtaisesti voida perustella tarpeella taata verovalvonnan tehokkuus, vaan tällainen epääminen on suhteeton.³⁶

90. Tätä oikeuskäytäntöä, joka koskee liikkumisvapauksien unionissa tapahtuvan käytön rajoituksia, ei kuitenkaan voida täysimääräisesti ja automaattisesti soveltaa suhteisiin unionin ulkopuolisten valtioiden kanssa, koska oikeuskäytännössä on katsottu, että pääomien vapaan liikkuvuuden käyttö mainittujen maiden, myös ETA-sopimuksen sitomien maiden, kanssa kuuluu erilaiseen oikeudelliseen asiayhteyteen.³⁷

91. Tämän oikeudellisen asiayhteyden erilaisuuden osoittamiseksi unionin tuomioistuin korostaa yleensä sitä, että vaikka jäsenvaltioiden toimivaltaisilla viranomaisilla on unionissa käytettävissään keskinäisen avun välineitä – toisin sanoen direktiivi 77/799/ETY³⁸ – joiden avulla ne voivat muun muassa tarkistaa tiedot, jotka ulkomailla asuvat verovelvolliset ovat toimittaneet veron määräämiseksi asianmukaisesti, nämä välineet eivät tällä hetkellä kata unionin ulkopuolisia valtioita, vaan yhteistyön puitteet näiden maiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa määräytyvät monenvälisen ja kahdenvälisen sitoumusten perusteella.³⁹

34 — Ks. erityisesti asia C-493/09, komissio v. Portugali, tuomio 6.10.2011 (Kok., s. I-9247, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 — Ks. erityisesti em. asia A, tuomion 59 kohta ja edellä alaviitteessä 34 mainittu asia komissio v. Portugali, tuomion 46 kohta.

36 — Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 34 mainittu asia komissio v. Portugali, tuomio 6.10.2011, 46 kohta.

37 — Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 24 mainittu asia A, tuomion 60 kohta ja edellä alaviitteessä 6 mainitut yhdistetyt asiat Haribo Lakritzen Hans Riegel ja Österreichische Salinen, tuomion 65 kohta.

38 — Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten keskinäisestä avusta välittömien verojen ja vakuutusmaksuista perittävien verojen alalla 19.12.1977 annettu neuvoston direktiivi 77/799/ETY (EYVL L 336, s. 15), sellaisena kuin se on muutettuna 16.11.2004 annettulla neuvoston direktiivillä 2004/106/EY (EUVL L 359 s. 30; jäljempänä direktiivi 77/799), sellaisena kuin kyseinen direktiivi oli voimassa pääasiassa kyseessä olevan riita-asian kannalta merkityksellisinä verotusvuosina.

39 — Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 19 mainittu asia komissio v. Italia, tuomio 19.11.2009, 70 ja 71 kohta ja edellä alaviitteessä 6 mainitut yhdistetyt asiat Haribo Lakritzen Hans Riegel ja Österreichische Salinen, tuomion 66 ja 67 kohta.

92. Komissio on ehdottanut kirjallisissa huomautuksissaan tämän oikeuskäytäntölinjan noudattamista väittäen lähinnä, että sikäli kuin nyt käsiteltävässä asiassa vuoden 1974 verosopimuksen⁴⁰ määräysten (23 artikla) ja veroasioissa annettavasta keskinäisestä virka-avusta Strasbourgissa 25.1.1988 allekirjoitetun Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) ja Euroopan neuvoston yleissopimuksen,⁴¹ jonka sopimuspuoli Yhdysvallat on,⁴² määräysten (4 artikla) nojalla ei – ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ja sen oman arvioinnin mukaan – olisi mahdollista saada yhteisöverolaissa vaaditun vapautuksen myöntämiseksi vaadittuja sijoitusrahastojen perustamista ja toimintaa koskevia tietoja, tämä toteamus riittäisi oikeuttamaan riidanalaisen erilaisen kohtelun.

93. Tämän tyyppinen päättely ei mielestäni kuitenkaan sovellu nyt käsiteltävään asiaan, kuten komissiokin lopuksi totesi istunnossa.

94. Yhtäältä unionissa käyttöön otetun yhteistyön ja toisaalta unionin ulkopuolisten valtioiden kanssa muodostettujen suhteiden välisen oikeudellisen asiayhteyden erilaisuus ei nyt käsiteltävässä asiassa liity veroalan yhteistyötä koskeviin välineisiin. Sen enempää Puolaa ja Yhdysvaltoja sitovissa sopimusmääräyksissä kuin direktiivissä 77/799 ei nimittäin säädetä jäsenvaltioiden veroviranomaisten välisestä sijoitusrahastojen toimilupa-, valvonta- ja toimintaedellytyksiä koskevasta tietojenvaihtojärjestelmästä. Toisin sanoen – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on perustellusti korostanut – tämän tyyppiset tiedot, jotka ovat yhteisöverolain mukaan riidanalaisen vapautuksen myöntämisen edellytys, eivät kuulu direktiivissä 77/799 säädetyn tietojenvaihtojärjestelmän soveltamisalaan.

95. Sen sijaan oikeudellisen asiayhteyden erilaisuus perustuu mielestäni pääasiallisesti direktiivillä 85/611 käyttöön otetun järjestelmän, joka ei koske unionin ulkopuolisia valtioita, olemassaoloon.

96. Kuten muun muassa direktiivin neljännessä perustelukappaleessa todetaan, direktiivillä otetaan käyttöön yhteiset perussäännöt jäsenvaltioissa sijaitsevien yhteissijoitusyritysten toimiluvasta (toimilupa, joka on voimassa kaikissa näissä valtioissa), valvonnasta, rakenteesta, toiminnasta ja tiedoista, jotka niiden on julkistettava. Yhteissijoitusyritysten toimilupaa ei voida myöntää, jos rahastoyhtiö (jos yritys on perustettu sopimusoikeudellisten säännösten nojalla) tai sijoitusyhtiö (jos yritys on perustettu yhtiöjärjestyksen nojalla) ei täytä näiden toimintojen aloittamisen ja harjoittamisen edellytyksiä koskevissa direktiivin III ja IV jaksossa määriteltyjä edellytyksiä. Direktiivin 85/611 IX jaksossa säädetään yhteissijoitusyritysten valvonnasta, että jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten, joilla on oltava tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavat toimivaltuudet, on huolehdittava tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellisesta keskinäisestä yhteistoiminnasta ja luovutettava toisilleen tätä tarkoitusta varten kaikki tarpeelliset tiedot. Siinä todetaan myös, etteivät sen tietojen vaihtamista koskevat säännökset estä – jäsenvaltiossa eivätkä jäsenvaltioiden välillä ja edellyttäen, että tietyt edellytykset täyttyvät – vaihtamista tietoja toimivaltaisten viranomaisten, rahoituslaitosten ja rahoitusmarkkinoiden virallisesta valvonnasta vastaavien viranomaisten, yhteissijoitusyrityksiä ja niiden liiketoimintaa edistäviä yrityksiä koskeviin purkamis- ja konkurssimenettelyihin sekä muuhun vastaavaan menettelyyn osallisten toimielinten ja rahoituslaitosten lakisääteisestä tilintarkastuksesta vastaavien henkilöiden kesken. Lisäksi direktiivissä 85/611 säädetään vähimmäisvaatimuksena sen 50 a artiklassa säädettyjen edellytysten mukaisesta toimivaltaisten viranomaisten varhaisvaroitusjärjestelmästä, joka liittyy ainakin sellaisiin seikkoihin tai päätöksiin, jotka saattavat

40 – Sopimuksen 23 artiklassa määrätään erityisesti, että toimivaltaiset viranomaiset toimittavat toisilleen tietoja, jotka ovat tarpeen sopimuksen määräysten noudattamiseksi tai petosten torjumiseksi taikka veroja, joihin sopimusta sovelletaan, koskevien keskeisten määräysten täytäntönnäpönnän hallinnan kannalta, edellyttäen, että tiedot ovat luonteeltaan sellaisia, että ne voidaan toimittaa kunkin sopimusvaltion omiin veroihinsa soveltaman lainsäädännön ja hallinnollisen käytännön mukaisesti.

41 – Yleissopimus tuli voimaan 1.4.1995. Sen 4 artiklassa todetaan, että sopimuspuolten on vaihdettava keskenään sellaisia tietoja, jotka vaikuttavat merkityksellisiltä erityisesti verojen määräämisen ja kantamisen, verovelkojen perimisen tai asiaa koskevien täytäntönnäpönnätoimenpiteiden kannalta. Sopimusteksti on saatavilla internetsivustolla <http://conventions.coe.int>.

42 – Yhdysvallat allekirjoitti tämän yleissopimuksen 26.8.1989 ja ratifioi sen 13.2.1991.

olennaisesti rikkoo toimilupaa tai yhteissijoitusyritysten tai niiden liiketoimintaan myötävaikuttavien yritysten liiketoiminnan harjoittamisen edellytyksiä koskevia lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä tai vaarantaa rahoitusalan yrityksen tai sen liiketoimintaan myötävaikuttavan yrityksen toiminnan jatkumisen tai johtaa tilien vahvistamatta jättämiseen tai varausten esittämiseen.

97. Vaikka oletettaisiin, että unionin ulkopuolisessa valtiossa sijaitseva sijoitusrahasto voi antaa tietoja, joiden ansiosta jäsenvaltion viranomaiset voivat todeta, että sitä säännellään säännöllä, jotka ovat rinnastettavissa viimeksi mainitun alueella voimassa oleviin sääntöihin, joilla direktiivin 85/611 säännökset pannaan täytäntöön, kyseiset viranomaiset eivät voi – koska unionissa sovellettavien kaltaisia yhteisiä puitteita ei ole – varmistua niille annettujen tietojen todenperäisyydestä kääntymällä kyseisen unionin ulkopuolisen valtion toimivaltaisten viranomaisten puoleen, eivätkä myöskään saada viimeksi mainituilta tietoja mahdollisista muutoksista, jotka liittyvät kyseisen sijoitusrahaston asemaan tai hoitoon. Tämä on sitäkin merkittävämpää, kun otetaan huomioon, että Euroopan unionissa direktiivin 85/611 1 artiklan 5 kohdassa taataan yhteissijoitusyrityksen, johon sovelletaan kyseisen direktiivin säännöksiä, aseman kestävyys vaatimalla jäsenvaltioita kieltämään kyseisiä yrityksiä muuttamasta itseään sellaisiksi yrityksiksi, joihin ei sovelleta kyseistä direktiiviä; unionin ulkopuolisten valtioiden osalta vastaavia takeita ei ole.

98. Yhteisöverolaissa tarkoitetut riidanalaisen vapautuksen myöntämisen perusteet huomioon ottaen tässä tilanteessa on mielestäni oikeutettua evätä kyseinen unionin ulkopuolisessa valtiossa sijaitsevalle sijoitusrahastolle myönnettävä vapautus, koska ei ole mitään Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja ETA-sopimusvaltioiden, joita sitovat direktiivin 85/611 säännökset, välisiin suhteisiin sovellettavaan velvollisuuteen rinnastettavaa velvollisuutta vaihtaa tietoja kyseisen maan toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

99. Tätä päätelmää ei mielestäni kyseenalaista se, että Puolan lainsäätävä laajensi yksiselitteisesti vasta 1.1.2011 alkaen – komission aloittaman rikkomismenettelyn johdosta – riidanalaisen vapautuksen soveltamisalaa unionin jäsenvaltion alueelle tai ETA-sopimusvaltioiden alueelle sijoittautuneisiin yhteissijoitusyrityksiin sisällyttämällä yhteisöverolain 6 §:n 1 momenttiin 10 a kohdan, eikä se, ettei direktiivissä 85/611 säädetä mitään kyseisessä direktiivissä tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten ja jäsenvaltion veroviranomaisten välisen tietojen vaihdon mahdollisuudesta.

100. Ensimmäisen seikan osalta riittää, kun huomautetaan, että vaikka erotteleva järjestelmä, jota sovellettiin unionin jäsenvaltion tai ETA-sopimusvaltion alueelle sijoittautuneisiin yhteissijoitusyrityksiin, saattoi, kuten komissio on katsonut, ennen yhteisöverolain muutosta perustellusti vaikuttaa EY:n perustamissopimuksessa määrätyn pääomien vapaan liikkuvuuden vastaiselta, tätä toteamusta ei mielestäni voitu – juuri sen vuoksi, ettei kyseisten maiden toimivaltaisilla viranomaisilla ollut jäsenvaltioiden ja ETA-sopimusvaltioiden, joita sitovat direktiivin 85/611 säännökset, velvollisuuksiin rinnastettavaa tietojenvaihtovelvollisuutta – ulottaa koskemaan unionin ulkopuolisissa valtioissa sijaitsevien sijoitusrahastojen erilaista kohtelua.

101. Toisin sanoen se, ettei yhteisöverolain 6 §:n 1 momentin 10 kohdassa säädetyn kaltaista rajoitusta voida jäsenvaltioiden ja ETA-sopimusvaltioiden välisissä suhteissa perustella tarpeella taata verovalvonnan tehokkuus, ei voi tarkoittaa sitä, ettei kyseistä rajoitusta voitaisi asettaa unionin ulkopuolisessa valtiossa sijaitsevalle sijoitusrahastolle.

102. Toisesta seikasta todettakoon, ettei se, ettei direktiivissä 85/611 säädetä direktiivissä 85/611 tarkoitettujen yhteissijoitusyritysten valvonnasta vastaavien toimivaltaisten viranomaisten ja jäsenvaltioiden veroviranomaisten välisestä tietojenvaihdosta, merkitse sitä, ettei unionissakaan voida toimittaa riittäviä tietoja viimeksi mainituille viranomaisille riidanalaisen verovapautuksen kaltaisen henkilökohtaisen veroedun myöntämiseksi.

103. Tällaisen edun myöntämiseksi ja olettaen, etteivät jäsenvaltion veroviranomaiset voi suoraan saada tai tarkistaa tiettyjä tietoja, jotka niille toimitetaan direktiivin 85/611 täytäntöön panemiseksi annettujen kansallisten säännösten perusteella, nämä viranomaiset voivat tarvittaessa yksinkertaisesti tyytyä direktiivissä 85/611 tarkoitettuun oman jäsenvaltionsa toimivaltaisten viranomaisten antamaan vahvistukseen yhteissijoitusyritysten niille toimittamien tietojen todenperäisyydestä, sen jälkeen kun viimeksi mainitut viranomaiset ovat tarkistaneet tai saaneet tiettyjä tietoja muiden jäsenvaltioiden tai ETA-sopimusvaltioiden vastaavilta viranomaisilta. Sellaista mahdollisuutta ei sitä vastoin ole suhteissa unionin ulkopuolisiin valtioihin.

104. Myöskään se, että unionin tuomioistuin on edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Santander Asset Management SGIIC ym. annetussa tuomiossa hylännyt Ranskan verosäännöstöön liittyvät perustelut, jotka koskivat tarvetta taata verovalvonnan tehokkuus, mukaan lukien sen suhteissa unionin ulkopuolisiin valtioihin, ei muuta tässä ratkaisuehdotuksessa ehdotettua lähestymistapaa. Tässä yhteydessä on riittävä muistuttaa, että tämä hylkääminen perustui siihen, ettei Ranskan hallitus ollut esittänyt sellaisia seikkoja, jotka osoittaisivat, mistä syistä tämä tavoite oikeuttaisi ulkomailla asuvien yhteissijoitusyritysten verottamisen.⁴³

105. Tässä tilanteessa – ja kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden ja ETA-sopimusvaltioiden välisiin suhteisiin liittyvä erilainen oikeudellinen asiayhteys verrattuna unionin ulkopuolisten valtioiden kanssa muodostettuihin suhteisiin – katson, että kyseinen jäsenvaltio voi, perustellakseen osinkojen unionin ulkopuolisessa valtiossa sijaitsevalle sijoitusrahastolle jakamisen yhteydessä sovellettavan – yhteisöverolakiin sisältyvän – erilaisen verokohtelun, vedota tarpeeseen säilyttää verovalvonnan tehokkuus.

106. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toiseen kysymykseen olisi näin ollen vastattava, etteivät EY 56 ja EY 58 artikla ole esteenä sellaisen pääasiassa tarkoitetun kaltaisen jäsenvaltion verolainsäädännön soveltamiselle, jonka nojalla verovapautusta ei voida myöntää kyseiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden yhtiöiden unionin ulkopuolisessa maassa sijaitsevalle sijoitusrahastolle maksamille osingoille, koska kyseisen jäsenvaltion viranomaiset eivät pysty tarkistamaan sijoitusrahaston mahdollisesti toimittamia, erityisesti toimilupaansa ja toimintaansa koskevia tietoja, koska käytettävissä ei ole Euroopan unionissa ja Euroopan talousalueella käytössä olevan kaltaista oikeuskehystä eikä niille ominaista hallinnollista yhteistyötä vastaavaa järjestelyä.

107. Kun otetaan huomioon tämä ehdotus ja kuten olen jo korostanut, ei liene täysin välttämätöntä tutkia tähän oikeudenkäyntiin osallistuneiden hallitusten esittämiä muita oikeuttamisperusteita. Tarkastelen näitä muita perusteita lyhyesti, ainoastaan sen varalta, ettei unionin tuomioistuin noudata juuri esittämäni ehdotusta.

b) Verojärjestelmän johdonmukaisuuden säilyttäminen

108. Puolan hallituksen mukaan kyseinen vapautus liittyy läheisesti sijoitusrahastojen kyseisten rahastojen osakkaille suorittamien maksujen verotukseen. Sen mukaan verojärjestelmä on johdonmukainen, koska verovelvollisen tuloja verotetaan tosiasiallisesti yhdenmukaisesti riippumatta siitä, mistä jäsenvaltiosta tulot on saatu, ja tässä yhteydessä otetaan huomioon muissa jäsenvaltioissa maksettujen verojen määrä.

109. Saksan hallitus lisää, että tilanteissa, joissa on osallisina unionin ulkopuolisia valtioita, erityisesti, kun kyse on sijoitusrahastoista, verojärjestelmän johdonmukaisuuden käsitettä olisi syytä laajentaa ja eri verotusvaiheita arvioida yhdessä olettaen, että osingot maksetaan ulkomaille sijoittautuneille osuudenhaltijoille. Tämä lähestymistapa täydentäisi verotusvallan jaon säilyttämistä koskevaa tavoitetta ja olisi sitäkin suuremmalla syyllä perusteltu, koska pääasiassa tarkoitettussa kansallisessa järjestelmässä

43 — Ks. edellä alaviitteessä 12 mainitut yhdistetyt asiat Santander Asset Management SGIIC ym., tuomion 54 kohta.

rahastosijoitukset rinnastetaan suoriin sijoituksiin. Laajentamalla johdonmukaisuuden käsitettä siten, että eri verovelvollisilta kannettavia veroja tarkasteltaisiin kokonaisuudessaan samalla kun rajattaisiin tämä laajennus koskemaan yksinomaan unionin ulkopuolisia valtioita, välttyttäisiin tämän oikeuttamisperusteen liialliselta käytöltä.

110. Näitä väitteitä, jotka ovat pääosin samankaltaisia kuin Ranskan hallituksen esittämät ja unionin tuomioistuimen hylkäämät väitteet edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Santander Asset Management SGIIC ym., olisi mielestäni arvioitava samalla tavoin.

111. Nyt jo vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu, että jotta vapaata liikkuvuutta koskeva rajoitus voitaisiin perustella tarpeella säilyttää verojärjestelmän johdonmukaisuus, on selvitettävä, että kyseinen verotuksellinen etu on suorassa yhteydessä siihen, että tämä etu kompensoidaan kantamalla tietty vero, ja tämän yhteyden välittömyyttä on arvioitava kyseessä olevan säännösten päämäärään nähden.⁴⁴

112. Sen enempää asiassa Santander Asset Management SGIIC ym. annetun tuomion taustalla olleessa Ranskan verosäännöstössä kuin yhteisöverolaissakaan ei aseteta osinkojen lähdeverosta vapauttamisen edellytykseksi sitä, että sijoitusrahasto jakaa saamansa osingot edelleen, eikä sitä, että lähdeverosta vapauttaminen voidaan kompensoida kantamalla vero mainitun sijoitusrahaston osuudenhaltijoilta.⁴⁵

113. En myöskään ymmärrä, mikä olisi sellainen perusteltu syy, jonka vuoksi tätä tulkintaa olisi lievennettävä tai se olisi kyseenalaistettava silloin, kun on kyse suhteista unionin ulkopuolisiin valtioihin, kuten Saksan hallitus väittää. Muilta osin tämä väite perustuu siihen toteen näyttämättä jääneeseen oletukseen, että unionin ulkopuolisten valtioiden sijoitusrahastojen osuudenhaltijat myös asuvat kyseisissä maissa tai ainakin muualla kuin kyseisessä jäsenvaltiossa, ja merkitsee sitä, että jäsenvaltion sellaisen verosäännösten johdonmukaisuus edellyttää kaikissa tapauksissa – riippumatta tavoitteesta, johon sillä pyritään – näihin osuudenhaltijoihin heidän verotuksellisessa kotipaikassaan sovellettavan verojärjestelmän tarkastelua. Tältä kannalta katsoen nämä väitteet johtavat kuitenkin siihen, että jäsenvaltion verojärjestelmää koskevan johdonmukaisuusperusteen tarkastelu vääristyy, koska tarkastelu on lähtökohtaisesti suoritettava yhden ja saman verojärjestelmän pohjalta.

114. Katson näin ollen, ettei kyseinen jäsenvaltio voi vedota yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen, joka koskee sen verojärjestelmän johdonmukaisuuden säilyttämisen tarvetta.

c) Verotusvallan tasapainoinen jako ja verotulojen turvaaminen

115. Ainoastaan Saksan hallitus on vedonnut tarpeeseen säilyttää Puolan ja Yhdysvaltojen välinen verotusvallan jako ja turvata verotulot kyseessä olevan rajoituksen oikeuttamisperusteina. Saksan hallituksen väitteidensä tueksi esittämien perusteiden keskinäisen kytkennän vuoksi niitä on mielestäni tarkasteltava yhdessä.

116. Saksan hallitus on esittänyt väitteitä, jotka ovat pääosin yhteneviä sitä Euroopan unionin sisäisten suhteiden ja jäsenvaltioiden unionin ulkopuolisiin valtioihin muodostamien suhteiden välistä oikeudellisen asiayhteyden erilaisuutta, jota käsittelin tarkastellessani verovalvonnan tehokkuuden takaamisen tarvetta koskevaa perustelua, koskevien näkökohtien kanssa. Se katsoo kuitenkin yleisemmin, että siltä osin kuin kyseessä ovat pääomanliikkeet kolmansiin maihin tai kolmansista

44 — Ks. edellä alaviitteessä 12 mainitut yhdistetyt asiat Santander Asset Management SGIIC ym., tuomion 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

45 — Ks. analogisesti em. yhdistetyt asiat Santander Asset Management SGIIC ym., tuomion 52 kohta. Ks. vastaavasti myös em. asia komissio v. Portugali, tuomio 6.10.2011, 37–39 kohta.

maista, asianomaiset henkilöt voivat vedota sisämarkkinoita koskeviin sääntöihin vain, jos markkinoiden molemminpuolinen avaaminen taataan kansainvälisessä sopimuksessa, koska jäsenvaltion verotuksellisen täysivaltaisuuden rajoittamisesta pääomien vapaalla liikkuvuudella seuraisi väistämättä verotuksen kohteen siirtäminen kolmanteen maahan.

117. Saksan hallitus lisää, että tilanteessa, jossa on osallisena unionin ulkopuolisia valtioita, ei voida soveltaa unionin tuomioistuimen unionin sisäisistä tilanteista esittämiä näkemyksiä, toisin sanoen sitä, että kun jäsenvaltio on päättänyt jättää verottamatta alueelleen sijoittautuneita osingonsaajayhtiöitä tämänyyppisistä tuloista, se ei voi vedota tarpeeseen taata verotusvallan tasapainoinen jako jäsenvaltioiden välillä perustellakseen johonkin muuhun jäsenvaltioon sijoittautuneiden osingonsaajayhtiöiden verotusta, tai että Puolan olisi luovuttava oikeudestaan kantaa veroa alueellaan harjoitetusta taloudellisesta toiminnasta saadusta tulosta sen vuoksi, että maassa sijaitsevien yhtiöiden jakamista osingoista kannetaan jo osinkoa jakavien yhtiöiden voitosta kannettava vero.

118. Saksan hallitus väittääkin myös, että kansallisten verotulojen turvaaminen olisi hyväksyttävä unionin ulkopuolisia valtioita koskevaksi itsenäiseksi oikeuttamisperusteeksi. Sisämarkkinoiden tarkoituksena on taata varojen tehokas jako unionissa, ja näin ollen rajat ylittävissä tapauksissa ei voida soveltaa sisäisissä tilanteissa sovellettavasta verosta poikkeavaa veroa verotuksen neutraalisuuden säilyttämiseksi kyseisillä markkinoilla. Toisin kuin jäsenvaltiot, kyseisiin markkinoihin kuulumattomat kolmannet maat eivät ole velvollisia ottamaan tällaista veropohjan menettämistä vastattavakseen. Tämän vuoksi pääomien vapaasta liikkuvuudesta ei pitäisi seurata jäsenvaltioille velvoitetta luopua verotuloista kolmansien maiden hyväksi. Lainsäädännön lähentämisestä (SEUT 114 ja SEUT 115 artikla) muodostuva institutionaalinen vastapaino, joka voi auttaa koordinoimaan sisämarkkinoilla eri jäsenvaltioiden verotukselliset intressit markkinaosapuoliin nähden, ei sitä paitsi kata suhteita kolmansiin maihin.

119. Tämä väite ei vakuuta.

120. Ensiksikin siltä osin kuin sillä pyritään yleisesti asettamaan kolmansiin maihin tai kolmansista maista unioniin suuntautuvien pääomien vapaan liikkuvuuden edellytykseksi vastavuoroisuuden olemassaolo, on todettava, että EY:n perustamissopimuksessa (kuten nykyään Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessakaan) ei määrätä sellaisesta vaatimuksesta. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi nimenomaisesti viitannut tähän toteamukseen yleisesti edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Haribo Lakritzen Hans Riegel ja Österreichische Salinen antamansa tuomion 127 ja 128 kohdassa.

121. Lisäksi EY:n perustamissopimuksessa (josta on tullut EUT-sopimus), tarkastellaan erilaisten unionin tason toimenpiteiden toteuttamista; näihin kuuluvat muun muassa EY 57 artiklan 3 kohdassa ja EY 59 artiklassa määrätty toimenpiteet, joita sovelletaan erityisesti pääomanliikkeisiin kolmansista maista tai kolmansiin maihin ja jotka on otettu käyttöön juuri sen osoittamiseksi, että korkeat sopimuspuolet haluavat säännellä mainittua vapautta sallimalla sellaisten toimenpiteiden, jotka unionin oikeudessa merkitsevät taantumista suhteissa kolmansiin maihin tapahtuvien pääomanliikkeiden vapauttamisessa, tai väliaikaisten suojatoimien käytön.⁴⁶

122. Tällaisten määräysten, joilla rajoitetaan erityisesti ja tyhjentävästi pääomien, joiden vapaasta liikkuvuudesta EY 56 artiklassa määrätään, liikkeitä suhteissa kolmansiin maihin, olemassaolo osoittaa myös, ettei pääomien vapaalle liikkuvuudelle voida asettaa lisäedellytykseksi EY:n perustamissopimukseen sisällymätöntä vastavuoroisuusehtoa.

46 — Myös EY 57 artiklan 1 kohdan sanamuoto vahvistaa tämän tulkinnan; kyseisen kohdan – päinvastoin kuin sitä edeltäneen direktiivin 88/361 7 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan – mukaan kyseisten kansallisten säännösten soveltaminen edelleen suhteessa kolmansiin maihin ei edellytä ”vastavuoroisuusehtoja”.

123. Toiseksi on tärkeää huomauttaa, että edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Santander Asset Management SGIIC ym. antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin on katsonut – tukeutumalla jo vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön –, että silloin, kun jäsenvaltio on päättänyt jättää verottamatta alueelleen sijoittautuneita, kotimaisia osinkoja saavia yhteissijoitusyrityksiä, se ei voi vedota tarpeeseen taata verotusvallan tasapainoinen jako jäsenvaltioiden välillä perustellakseen muuhun valtioon sijoittautuneiden tällaisia tuloja saavien yhteissijoitusyritysten verottamisen.⁴⁷ Jos jäsenvaltio päättää yksipuolisesti, erityisesti taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi, olla käyttämättä verotusvaltaansa kyseisessä jäsenvaltiossa asuvien henkilöiden sen alueella harjoitetusta toiminnasta saamien tulojen osalta, ei ole johdonmukaista, että se vetoaa tarpeeseen taata verotusvallan tasapainoinen jako perustellakseen saman toimivallan käytön samanlaisissa tilanteissa ainoastaan ulkomailla asuvien henkilöiden saamien tulojen osalta.

124. Lukuun ottamatta kysymystä verotulojen vähentymisestä, johon Saksan hallitus myös on vedonnut ja jota tarkastelen heti seuraavaksi, en ymmärrä, kuinka toteamus, ettei jäsenvaltion esittämä väite ole johdonmukainen muiden jäsenvaltioiden ollessa kyseessä, mitätöityisi, jos siirrytään tarkastelemaan unionin ulkopuolisia valtioita. Koska Saksan hallitukseen ei ole tarkastellut aihetta tämän enempää, unionin tuomioistuimen ei mielestäni tarvitse käyttää siihen enempää aikaa.

125. Pitää paikkansa, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut verotulojen vähentymisestä, että on mahdollista, että jäsenvaltio voi osoittaa pääomanliikkeitä kolmansiin maihin ja kolmansista maista koskevan rajoituksen olevan tietystä syystä perusteltu tilanteessa, jossa tätä syytä ei pidettäisi pätevänä perusteluna jäsenvaltioiden välisten pääomanliikkeiden rajoitukselle.⁴⁸

126. Unionin tuomioistuin on tähän asti kieltäytynyt hyväksymästä – myöskään suhteissa muihin kolmansiin maihin kuin ETA-sopimusvaltiot – sitä, että verotulojen vähentymistä voitaisiin pitää sellaisena yleistä etua koskevana pakottavana syynä, jolla voidaan oikeuttaa pääomien vapaata liikkuvuutta rajoittava toimenpide.⁴⁹

127. Tästä lähestymistavasta ei mielestäni tarvitse luopua. Puolalaiset yhtiöt ovat edelleen verovelvollisia voitosta, mutta pitkällä aikavälillä myös asianomainen jäsenvaltio voi hyvinkin – yhtäältä varmistaakseen kaikkien osinkoja saavien sijoitusrahastojen syrjimättömän kohtelun ja toisaalta verotulojen vähentymisen estämiseksi – olla poistamatta kaksinkertaista verotusta, sillä unionin oikeudessa ei ole tähän päivään mennessä velvoitettu jäsenvaltiota toteuttamaan tai pitämään voimassa toimenpiteitä, joilla pyrittäisiin poistamaan kaksinkertainen verotus.⁵⁰

128. Katson siten, ettei kyseessä olevaa rajoitusta voida perustella tarpeella taata verotusvallan tasapainoinen jakautuminen tai tarpeella turvata verotulot.

129. Sen vastauksen vuoksi, jota ehdotan annettavaksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toiseen kysymykseen ja joka koostuu lähinnä kyseisen rajoituksen oikeuttamisesta tarpeella säilyttää verovalvonnan tehokkuus, ei ole tarpeen lausua Puolan hallituksen toissijaisesti esittämästä kysymyksestä, joka koskee annettavan tuomion ajallisten vaikutusten rajoittamista.

47 – Tuomion 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

48 – Ks. erityisesti em. yhdistetyt asiat Haribo Lakritzen Hans Riegel ja Österreichische Salinen, tuomion 120 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

49 – Idem, 125 ja 126 kohta.

50 – Ks. vastaavasti erityisesti asia C-298/05, Columbus Container Services, tuomio 6.12.2007 (Kok., s. I-10451, 45 kohta) ja asia C-157/10, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, tuomio 8.12.2011 (Kok., s. I-13023, 31 kohta). Ks. myös asia C-540/11, Levy ja Sebbag, määräys 19.9.2012, 24–29 kohta.

III Ratkaisuehdotus

130. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczyn esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

- 1) EY 56 artiklaa on tulkittava siten, että kyseiseen määräykseen voidaan vedota sellaisen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen jäsenvaltion verolainsäädännön soveltamista vastaan, jonka nojalla verovapautusta ei voida myöntää osingoille, jotka kyseiseen jäsenvaltioon sijoittautuneet yhtiöt ovat maksaneet unionin ulkopuolisessa maassa sijaitsevalle sijoitusrahastolle.
- 2) EY 56 ja EY 58 artikla eivät ole esteenä sellaisen pääasiassa tarkoitetun kaltaisen jäsenvaltion verolainsäädännön soveltamiselle, jonka nojalla verovapautusta ei voida myöntää kyseiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden yhtiöiden unionin ulkopuolisessa maassa sijaitsevalle sijoitusrahastolle maksamille osingoille, koska kyseisen jäsenvaltion viranomaiset eivät pysty tarkistamaan sijoitusrahaston mahdollisesti toimittamia, erityisesti toimilupaansa ja toimintaansa koskevia tietoja, koska käytettävissä ei ole Euroopan unionissa ja Euroopan talousalueella käytössä olevan kaltaista oikeuskehystä eikä niille ominaista hallinnollista yhteistyötä vastaavaa järjestelyä.